

5. *On the priority directions of development of science and technology: The Law of Ukraine, The Verkhovna Rada of Ukraine (2001).* – Available at: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/2623-14> (Accessed 10 January 2016).

6. *About the priority directions of innovative activities in Ukraine: the Law of Ukraine, September 08, 2011 // Vidomosti Verkhovnoi Rady Ukrainy [BULLETIN OF THE VERKHOVNA RADA OF UKRAINE (official gazette)].* –2012. – No. 19-20. – P. 166.

7. *About The Strategy on Sustainable Development "Ukraine - 2020": Decree of the President of Ukraine, January 12, 2015, № 5/2015// Uryadovy Kuryer (Governmental Courier).* – 2016. – No. 6.

Мищенко Д.А.

д.н. з державного управління, професор

Синюк А.О.

студентка

Підгірний А.Т.

студент

Університет митної справи та фінансів

ТЕНДЕНЦІЇ ІННОВАЦІЙНОГО РОЗВИТКУ ЕКОНОМІКИ УКРАЇНИ

Сьогодні подолання кризових тенденцій та розвиток економіки нашої країни неможливий без здійснення глибоких структурних зрушень в системі господарської діяльності та визначення нових джерел економічного розвитку. Досвід розвинутих країн світу свідчить про, те що саме інноваційна діяльність виступає основою та підґрунтям для розвитку економіки, оскільки дозволяє швидкими темпами ефективно досягти високих економічних результатів при раціональному використанні ресурсів. Одним з головних напрямів соціально-економічного розвитку України також виступає розвиток інноваційної діяльності у всіх галузях економіки. Однак, на сучасному етапі стан економіки нашої країни свідчить про відсутність глибоко продуманої загальної стратегії інноваційного розвитку, що є однією з ключових проблем реформування та зростання економіки України, що робить тему особливою актуальною.

Необхідно зазначити, що центральне місце в господарстві країни займають підприємства, а тому саме вони й мають стати двигуном інноваційного розвитку країни. Проте, сьогодні діяльність українських підприємств ускладнена як пануванням кризових явищ в економіці, так і значним рівнем її тінізації. В таких умовах вітчизняним підприємствам надзвичайно складно підтримувати та посилювати свої конкурентні переваги, а тим більше впроваджувати інновації та залучати інвестиції. Крім того, інноваційно-інвестиційна діяльність загалом пов'язана із невизначеністю та ризиком, що в умовах дефіциту фінансових ресурсів може призвести до серйозних збитків [1].

Відповідно до Індексу глобальної конкурентоспроможності, що включає групу показників інноваційної діяльності, Україна протягом 2016 р. зі 138 країн світу посіла 73 місце за категорією “Інновації та фактори вдосконалення”, втративши одну позицію порівняно з попереднім періодом.

Так, відповідно до даних Державної служби статистики України [2], протягом 2013-2015 років кількість підприємств, що займалися інноваційною діяльністю зменшилась з 1715 до 824. При чому частка таких підприємств у 2015 році збільшилась до 17,3%, що пов'язано, в першу чергу, із скороченням обсягів промисловості в Україні. Інноваційна активність промислових підприємств за напрямками проведення інновацій представлена у таблиці (табл.1).

Відповідно до наведених у таблиці даних, можна зробити висновок, що найбільша кількість підприємств здійснювала придбання машин, обладнання та програмного забезпечення, а також займалася внутрішніми НДР. При чому, кількість таких підприємств протягом трьох років зменшувалася. Витрати за наведеними напрямками діяльності у 2015 році склали 11141,3 млн. грн. та 1834,1 млн. грн. відповідно, що на 6026 млн. грн. (або на 117,8%) та 612,6 млн. грн. (або на 50,1%) більше відповідних показників 2014 року. Крім того, у 2015 році 723

підприємства (15,2%) впроваджували інновації, що на 485 підприємств (або на 40,1%) менше, ніж у 2014 році. При чому, найбільша їх частина, а саме 414 підприємств (8,7%) займалися впровадженням інноваційних видів продукції. У 2014 році кількість таких підприємств складала 600 (6,0%). В той же час, кількість підприємств, що займалися провадженням маловідходних та ресурсозберігаючих процесів у 2015 році збільшилась та склала 155 (3,3%), порівняно з 141 підприємством (1,4%) у 2014 році.

Таблиця 1

**Інноваційна активність промислових підприємств
за напрямками проведення інновацій протягом 2013-2015 рр.**

	2013		2014		2015	
	Кількість	%	Кількість	%	Кількість	%
Підприємства, що займалися інноваційною діяльністю	1715	16,8	1609	16,1	824	17,3
у т.ч. витрачали кошти на						
внутрішні НДР	215	2,1	189	1,9	151	3,2
зовнішні НДР	114	1,1	94	0,9	70	1,5
придбання машин, обладнання та програмного забезпечення	1082	10,6	993	9,9	467	9,8
придбання інших зовнішніх знань	85	0,8	83	0,8	32	0,7
навчання та підготовка персоналу	333	3,3	319	3,2	-	-
ринкове запровадження інновацій	95	0,9	79	0,8	-	-
інші	165	1,6	140	1,4	210	4,4

Найбільший обсяг коштів за видами економічної діяльності у 2015 році було витрачено підприємствами металургійного виробництва, з виробництва основних фармацевтичних продуктів і фармацевтичних препаратів, харчових продуктів, машин і устаткування, не віднесених до іншого устаткування.

За оцінками експертів інноваційна діяльність в Україні вимагає міжгалузевого технологічного обміну, зміцнення зв'язків компаній з університетами і науково-дослідними інститутами, розвитку міжнародної науково-технічної кооперації, венчурного інвестування в нові прогресивні розробки, створення інноваційної інфраструктури, широкого застосування інформаційних технологій [3].

Ще однією важливою проблемою інноваційного розвитку підприємств виступає недостатній обсяг фінансових ресурсів. Основними джерелами фінансування інноваційної діяльності протягом трьох аналізованих років виступають власні кошти підприємств. Так, загальна сума витрат підприємств для фінансування інноваційної діяльності у 2015 році склала 13813,7 млн. грн., що на 6117,8 млн. грн. (або на 79,5%) більше, ніж у 2014 році. При чому, 13427 млн. грн., або 97,2%, припадає саме на власні кошти підприємств. Частка фінансування за рахунок коштів державного бюджету та коштів іноземних інвесторів складає менше 1%. А враховуючи тенденції обмеженого кредитування з боку комерційних банків, вітчизняні підприємства майже не мають можливості отримати додаткові фінансові ресурси.

Отже, загальний рівень інноваційного розвитку українських підприємств є достатньо низьким та має негативні тенденції. Така ситуація обумовлена недосконалістю державного регулювання підприємницької діяльності та відповідної законодавчої бази, недостатнім обсягом фінансових ресурсів і труднощами у залученні коштів для інноваційних проєктів, відсутністю належної інноваційної інфраструктури та механізмів взаємодії підприємств та науково-дослідних установ. Така ситуація є причиною відсутності мотивації підприємств до інноваційної діяльності та потребує найшвидшого вдосконалення.

1. Лейфура М.В. Особливості інноваційно-інвестиційного розвитку вітчизняних підприємств на сучасному етапі [Електронний ресурс] / М. В. Лейфура // Проблеми і перспективи розвитку підприємництва. – 2014. – № 2(1). – С. 88-94. – Режим доступу: [http://nbuv.gov.ua/UJRN/piprp_2014_2\(1\)_20](http://nbuv.gov.ua/UJRN/piprp_2014_2(1)_20).

2. *Офіційний сайт Державної служби статистики України [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua>.*

3. *Нікітін Ю.О. Проблеми розвитку інноваційної діяльності в Україні / Ю. О. Нікітін, В. Г. Рукас-Пасічнюк // Інноваційна економіка. – 2014. – № 5. – С. 11-16. – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/inek_2014_5_3.*

Мозолевич Г.Я.

к.т.н., доцент

Гордєєва І.О.

к.т.н., доцент

Дніпропетровський національний університет залізничного транспорту імені академіка

В. Лазаряна

ПРОЦЕС СТВОРЕННЯ СОЦІАЛЬНОГО ПІДПРИЄМСТВА

Держава зобов'язана дбати про своїх громадян, особливо про тих, хто не може подбати про себе самостійно. Проте не завжди можливо забезпечити гідне життя та робочі місця для всіх. Часто роботодавці не беруть на роботу людей з обмеженими можливостями, колишніх алко- та наркозалежних, безпритульних. Як наслідок незахищені верстви населення залишаються фінансово незабезпеченими. Але також зрозуміло, що навіть найбільш високорозвинена економіка світу не витягне таке фінансове навантаження.

Допомогу цій категорії населення надають громадські організації, проте коштів, щоб охопити всіх, не вистачає, оскільки ці організації також залежать від зовнішньої допомоги. Ці складні завдання може вирішити нова модель – соціальне підприємництво.

Сутність соціального підприємництва полягає у тому, що прибуток від бізнесу витрачається не акціонерами, а на досягнення соціальних цілей і громадські справи. Громадська організація може заснувати соціальне підприємництво, на якому будуть працювати представники вразливих категорій населення. Прибуток, отриманий від функціонування такого підприємства, громадська організація спрямовує на допомогу людям з обмеженими можливостями, реабілітацію хворих, створення притулків для безпритульних та допомогу хворим дітям.

Соціальне підприємництво це великий тренд у Кремнієвій Долині. Вже існують навіть освітні програми, що пропонують програми в галузі соціального підприємництва. Наприклад, Стенфордський Університет пропонує програми для соціальних підприємців: Центр Соціальних Інновацій (Center for Social Innovation), HAAS Center for Public Service, Стенфордський центр філантропії та громадянського суспільства (Stanford Center on Philanthropy and Civil Society).

У загальному вигляді соціальне підприємництво можна визначити, як фінансово стійку, недотаційну економічну діяльність, спрямовану на вирішення соціальних проблем [1-2]. Але це насамперед бізнес, який звичайно, знижує навантаження на місцеві бюджети у вирішенні суспільних проблем. Сутність соціального підприємництва полягає у тому, що частина прибутку від бізнесу витрачається акціонерами, а інша частина йде на досягнення соціальних цілей і громадські справи.

На сьогоднішній день можна спостерігати активізацію роботи фондів, які все частіше оголошують грантові конкурси по створенню соціальних підприємств. Найактуальнішими темами сьогодення є: створення робочих місць для переселенців, постраждалих із-за бойових дій на сході країни, учасників АТО; та створення робочих місць для жінок сільської місцевості (де безробіття по даним фондів зайнятості складає від 40 до 60%).

Соціальне підприємництво повинно створити постійно діючий майданчик з підтримки проектів, які:

- ініційовані людьми з «особливими потребами»;
- спрямовані на виробництво товарів і послуг для людей з «особливими потребами»;